

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

De kracht Zijner opstanding (2)

Opdat ik Hem kenne en de kracht Zijner opstanding en de gemeenschap Zijns lijdens, Zijn dood gelijkvormig wordende; of ik enigszins moge komen tot de wederopstanding der doden

Filippenzen 3:10, 11

In de vorige meditatie over bovenstaande verzen zagen we hoe harts-tochtelijk de apostel begeerde om verlost te mogen worden van de dood. Alles wat tot de dood behoorde moest weg. Uit zijn hart, uit zijn leven, en tenslotte ook uit zijn lichaam. Hij wenste alleen nog maar te *leven*, volmaakt te leven naar ziel en lichaam, als beeldrager Gods.

En Paulus wist dat hij, om dat te bereiken, helemaal op Christus was aangewezen. Hij moet Christus gewinnen (vers 8), in Christus gevonden worden (vers 9), door het geloof delen in de gerechtigheid van Christus, om zo in Christus voor God rechtvaardig te zijn (vers 9), vrijgesproken van schuld en straf en een recht verkrijgen op het eeuwige leven, enkel en alleen op grond van het Borgwerk van Christus, waarin en in Wien hij door het geloof begeert te rusten. Alles wat van hemzelf is, al zijn eigen (vermeende) wetsonderhouding, al die dingen, die hem eerder winst toeschenen, acht hij nu schade te zijn. Hij werpt ze als waardeloze ballast overboord. Om Christus maar te mogen gewinnen. En dan niet slechts om in Christus voor God te kunnen bestaan. O ja, dat ook. Maar dat niet alleen. Hij moet verder. Hij jaagt verder. Hij moet Christus *kennen* (door het geloof) niet alleen om in Christus voor God rechtvaardig te zijn, maar dan ook om door Christus volkomen heilig voor God te mogen leven.

Opdat ik Hem kenne.... Om Christus te mogen kennen en de kracht Zijner opstanding. Steeds meer, steeds dieper, steeds voller. Christus kennen. Niet maar verstandelijk, beredeneerd. Niet maar veel over Christus weten. Maar Hem kennen met een kennis die voortvloeit uit de levensgemeenschap en de hartelijke verbondenheid met Christus door het geloof.

Dat ik Hem kenne, en de kracht Zijner opstanding. En de kracht Zijner opstanding! Dat is niet de kracht, waardoor Christus is opgestaan, maar de kracht, die nu in de opgestane Heere is, en van Hem uitgaat. Die kracht moet zich in de apostel doorzetten en uitwerken. Die kracht moet hem volledig beheersen. Zò, dat alle zonde en dood bij hem wordt te niet gedaan. Zò, dat alleen het nieuwe en heilige leven uit Christus hem vervult, hem bezielt, hem leidt en versterkt. Zò, dat de "oude mens" in hem geheel sterft en hij als een geheel vernieuwd mens volmaakt zijn God mag dienen. Dan pas zal de wedergeboorte tot zijn volle uitwerking en vrucht zijn gekomen.

Dat ik Hem kenne, en de kracht Zijner opstanding, en de gemeenschap Zijns lijdens. En de gemeenschap Zijns lijdens! Nee, het gaat Paulus niet om gemeenschap met het verzoenend, Borgtochtelijk lijden van Christus, in die zin, dat ook hij met Christus dat verzoeningslijden zou dragen en daardoor verzoening verwerven en bewerken. Dat is onmogelijk en onnodig. Die eer komt alleen Christus toe. Die de pers alleen heeft getreden. Maar Paulus doelt hier op de uitwerking van het lijden van Christus, zoals het in Gods kinderen de zonde doodt en hen aan de zonde doet sterven. In Romeinen 6:5, 6 schrijft hij: "want indien wij met Hem één plant geworden zijn in de gelijk-

making Zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding; dit wetende, dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde te niet gedaan worde, *opdat wij niet meer de zonde dienen.*"

Gemeenschap aan het lijden van Christus. De apostel zal hier ook doelen op het deelhebben aan het lijden, dat Christus de eeuwen door in Zijn gelovigen lijdt. Hij schrijft daarover in 2 Cor. 4:9-11: "vervolgd, doch niet daarin verlaten; nedergeworpen, doch niet verdorven; altijd de doding van de Heere Jezus in mijn lichaam omdragende, opdat ook het leven van Jezus in ons lichaam zou geopenbaard worden. Want wij, die leven, worden altijd in de dood overgegeven om Jezus' wil; opdat ook het leven van Jezus in ons sterfelijk vlees zou geopenbaard worden."

Gemeenschap aan het lijden van Christus, *Zijn dood gelijkvormig wordende*. Daarmee wil de apostel niet zeggen dat hij wenst te sterven op dezelfde wijze als Christus, maar deze gelijkvormigwording aan Christus' dood betekent voor Paulus, dat hij geheel verteerd wordt, opgeeteerd wordt in de dienst des Heeren, waarvan het einde zal zijn de dood, hetzij de marteldood of een andere dood.

Maar dan zo, door de dood heen, naar het volle, volmaakte leven. Of ik enigszins moge komen tot de wederopstanding der doden, namelijk de wederopstanding des vleses. Pas dan heeft de apostel zijn volle wens verkregen. Of ik enigszins moge komen.... Ik ben er nog niet, maar toch: ik jaag ernaar of ik het ook grijpen mocht. Ik ben er nog niet, ik heb het nog niet gegrepen. Maar toch: ik zal het grijpen! Omdat Christus mij daartoe *heeft* gegrepen!

Lezers, kennen we dat verlangen van de apostel? Dat streven, dat jagen? O. wat leven we, ook na ontvangen genade, toch ver onder de maat!

Heilige Geest, Die Christus verheerlijkt in zondaren: doorwaai de hof van mijn hart, van mijn leven.... opdat ik jagen mag naar de volmaaktheid!

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

9 Nieuwe abonnees konden we dit keer weer aan ons abonneebestand toevoegen. Hartelijk dank aan hen die ze opgegeven hebben. Eveneens dank voor de ontvangen giften, nl. f 50,- voor de school in Dundas en f 205,- voor ons blad.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de redactie

1. Ontmoetingsdag te Kampen.

We herinneren er aan dat deze ontmoetingsdag zal worden gehouden D.V. zaterdag 19 september a.s. in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente, 2e Ebbingestraat.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk
verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Ds. P. den Butter,
Ds. A. van Heteren en Ds. D. Slagboom.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg
13, 4231 BP Meerkerk. Telef.
01837-1357

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20,
2406 XL Alphen a/d Rijn, tel.
01720-74202, postrek. 70.43.50
t.n.v. de administrateur van
"Bewaar het Pand" te Alphen a/d
Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar.
Abonnementsprijs voor de
Verenigde Staten en Canada 5
dollar per jaar. Advertenties f 0,25
per mm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Spreekers zullen zijn:

Morgensamenkomst

Opening: Ds. H.C. v.d. Ent van
Elburg

Spreeker: Ds. P. van Zonneveld van
Scheveningen

Middagsamenkomst

Opening: Ds. R. Kok thans nog te
Damwoude

Spreeker: Ds. G. Bouw van Urk

Sluiting: Ds. A. v.d. Weerd van Dor-
drecht-Centrum.

2. School voor Dundas en Hamilton.

Per bank ontvangen gift van BM
f 50,-; gift van de Christelijke Gere-

formeerde Kerk Eben Haëzer te Urk
f 1.000,-. En per giro een collecte van
f 515,75 van de Chr. Geref. kerk te
Vossemeer.

Voor alles hartelijk dank.

3. Even geduld.

Doordat ik ongelukkig kwam te vallen
was ik enige dagen geheel uit-
geschakeld. Ik kwam in het ziekenhuis
terecht, maar ben nu weer thuis. Har-
telijk dank voor de belangstelling uit
de kring van de lezers van ons blad. Ik
hoop spoedig te kunnen reageren op
berichten die ik ontving.

B.

Ik heb lief

Psalm 116:1-5

Psalm 116 is een overbekende en graag
gezongen Psalm. Wie heeft in zijn
kinderjaren een of meerdere verzen uit
deze Psalm niet geleerd. Velen van
Gods kinderen hebben in deze Psalm
hun hart verklaard gezien. Er zijn er
zelfs met de woorden van deze dichter
op de lippen de eeuwigheid ingegaan.
Wie de dichter van deze Psalm geweest
is, valt niet te zeggen evenmin de
omstandigheden waaronder hij ver-
keerd heeft. Toch kunnen we uit deze
Psalm afleiden, dat de dichter geen
gemakkelijk leven geleid heeft. Toch
begint hij deze Psalm met "ik heb lief".
Voordat hij iets anders gezegd of naar
voren gebracht heeft, spreekt hij zijn
liefde tot God uit. Dat staat bij hem
bovenaan. Niet dat hij niet van
beproevingen en strijd weet. Dat zien
we in het vervolg van de Psalm maar al
te zeer. Of dat ziekten of tegenspoeden
geweest zijn, weten we niet. Hij had een
moeilijk leven achter de rug, maar toch
mag hij boven deze Psalm schrijven:
"ik heb lief". In ieder geval is hij langs
de rand van de afgrond gegaan. Maar
bij alles wat hem overkomen is en nog
overkomen kan, is dit staande geble-
ven: "God heb ik lief".

Mag u dat ook zeggen, dat de liefde
Gods uw hart vervult? Dan maar geen
oppervlakkige liefde, maar liefde die
door Gods Geest in uw hart is uit-
gestort. Als alles voor de wind gaat en
er voorspoed is, dan is het nog niet zo
moeilijk te zingen "God heb ik lief".
Maar nu als de moeiten en de zorgen
zich voordoen; als de tegenslagen en
beproevingen komen. Kunnen we het
dan nog zeggen: "ik heb lief". Dan
blijkt het helemaal niet zo
vanzelfsprekend, dat een mens God lief
heeft. Van nature zijn we geen lief-

hebbers van God, maar haters van God
en liefhebbers van onszelf. Van huis uit
gaat ons hart uit naar de dingen van
deze wereld en niet naar de dingen van
Gods koninkrijk. Het leeft in ons aller
hart: "Wijkt van ons, want aan de
kennis Uwer wegen heb ik geen lust".
Maar het is bij de dichter anders
geworden. Hij geeft ook de reden aan,
waarom hij God lief heeft. Nee, hij had
God niet lief, omdat Hij hem geholpen
heeft. Het is geen baatzuchtige liefde,
omdat hij er voordeel van heeft. Nee,
de Heere heeft Zich in Zijn leven als
een genadig en gaarne vergevend God
betoond. In de nood van zijn leven
heeft hij tot God geroepen en de Heere
heeft hem verhoord. Hij noemt Hem
hier bij Zijn verbondsnaam, HEERE
met hoofdletters. Hij is die God Die in
het prille begin van Zijn leven Zich met
hem ingelaten heeft. Hij kan die wel-
daad niet op, dat een heilig en recht-
vaardig God op zo'n ellendig en
schuldig mensenkind heeft willen
neerzien.

O nee, die liefde ging niet van hem uit.
Hij heeft de Heere niet gezocht, maar
de Heere zocht hem. Hij was niet de
eerste, maar de Heere heeft naar Hem
gevraagd. De dichter moet het erken-
nen: ik heb lief, omdat Hij mij eerst
heeft lief gehad. Die liefde is weder-
liefde tot God. De liefde Gods heeft het
hart van de dichter verbroken.

Hebt u daar ook weet van? De Heere
kwam ook in het prille begin van uw
leven tot u. Hij verbond Zich aan u met
zijn beloften en toezeggingen. En sinds
dat ogenblik heeft de Heere niet anders
gedaan dan u achterna gewandeld. In
de prediking, in het onderwijs dat u
ontving, in al de levensleidingen klonk
het tot u: "Mijn zoon, Mijn dochter,

geef Mij uw hart!" Heeft dat uw hart verbroken? Of zijn het nog de aardse schatten en rijkdommen die uw hart bekoren. Leeft en werkt u daar nog voor. Is dat uw hoogste begeren nog om rijk te worden in deze wereld. O, wat bent u dan nog arm, nameloos arm. De wereld gaat voorbij en al haar begeerlijkheden en als u niet meer hebt dan dat, dan bent u voor eeuwig verloren.

Of is dat al de nood van uw leven geworden? Ik ben God kwijt. U kunt het met het goed van deze wereld niet meer doen. U hebt God nodig. Dan kunnen de dingen van deze wereld uw arme ziel niet meer vervullen. Dan gaan we onze eigen kleinheid en onwaardigheid zien. Dat is nu juist het kenmerk van de eenvoudigen, waarvan de dichter spreekt. Zij hebben een Helper nodig. Zij zijn aangewezen op de hulp en de genade van een Ander, van de Ander, nl. Jezus Christus.

De dichter kent een nood in zijn leven. "De banden des doods hadden mij omvangen, angsten der hel hadden mij getroffen; ik vond benauwdheid en droefenis". Dat kunnen natuurlijke omstandigheden zijn. Maar de dichter kan het ook geestelijk moeilijk hebben. De zonden die hem drukken, de dood die hem op de hielen zit. De wet beschuldigt hem, zijn geweten klaagt hem aan en satan wijst hem op zijn vuile klederen. Het wordt nood in iemands leven, wanneer hij zich gesteld ziet voor de alziende en de alwetende God, die te rein en te heilig is van ogen is dan dat Hij de zonde zou kunnen gedogen, kunnen we niet anders verwachten dan voor eeuwig te zullen omkomen.

Dan blijft er maar een weg over en dat is: roepen naar omhoog. "Och Heere, ach wierd mijn ziel door U gered". Hij riep de Naam des Heeren aan. De God die trouw is en nooit faalt in Zijn beloften.

Een Heere, Die een schuldige zondaar in Zijn Zoon Jezus Christus genade wil bewijzen. De zonden moeten maar drukken en de dood moet ons maar op de hielen zitten. Dan worden we smekelingen aan de troon der genade. We kunnen geen rechten meer laten gelden. "Het is recht, Heere, als U mij voor eeuwig zoudt wegstoten, maar Heere wees genadig!" We kunnen dan niet anders dan een beroep doen op Gods barmhartigheid.

En heeft de dichter antwoord gekregen? Is zijn gebed verhoord? De dichter zingt: "De Heere hoort mijn stem, mijn smekingen, want Hij neigt Zijn

oor tot mij". Dacht u, dat de Heere zo'n bidder kan laten staan? Als daar een zondaar uit de diepte roept tot God, dan kan de Heere Zijn oren niet afwenden, maar dan moet Hij genadig zijn. Wat een wonder, dat hij dan bij God milde handen en vriendelijke ogen vindt. De Heere is rechtvaardig en Hij vergeeft de ongerechtigheden mijner ziel". O zeker, Hij is rechtvaardig. Hij doet niets van Zijn rechtvaardigheid af. De Heere gaat aan de zonde niet voorbij. Maar Hij is ook barmhartig.

Hoe kan dat nu? Hoe kan de Heere de zonde van deze smekeling vergeven? Hoe kan Hij aan de zonde van zo'n albederver voorbijgaan? Wel, omdat er Een geweest, die ook in de benauwdheden geweest is. Hij moest ook zeggen: "De banden des doods hadden Mij omvangen en de angsten der hel hadden Mij getroffen; Ik vond benauwdheid en droefenis". Toen Hij het uitriep was het in de volle zin van het woord. Het was de Heere Jezus Christus, de zondeloze Zoon van God. Hij moest zeggen: "Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe. Maar toen Hij riep, was er geen antwoord. Hij is weggezonden in de diepte van de Godsverlating, opdat er antwoord zou zijn, als voor degenen die tot God roepen. Hij van God verlaten, opdat wij

nimmermeer van Hem verlaten zouden worden.

Kunt u het de dichter nazeggen: "ik heb lief". Staat dat boven uw levensgeschiedenis geschreven? Mag u het ondanks alles zeggen: dat ik God lief heb, leeft op de bodem van mijn hart. Ik ontdek nog zoveel liefdeloosheid; zoveel wat niet beantwoordt aan God heilige wil. Mijn hart kan zo koud, zo ongevoelig zijn, dat ik me wel eens afvraag: "Heb ik wel waarlijk lief? Geeft dat smart in uw leven? Moet u zich menigmaal aanklagen zo weinig van die liefde in uw hart te vinden? Toch hoeft u niet te wanhopen. Want onze zaligheid hangt niet af van onze liefde tot de Heere, maar van Zijn liefde tot ons. Daarom kan een gevallen Petrus weer in genade aangenomen worden. Als u dan weer mag zien op die Christus, Die Zich doodgeliefd heeft aan het kruis op Golgotha, wordt de begeerte hernieuwd om het de dichter na te zingen: "Toch, ondanks alles, God heb ik lief, want die getrouwe Heer". Hoort naar mijn stem, mijn smekingen, mijn klagen.

Ds. B. de Romph.

Samenvatting openingswoord mid-dagsamenkomst Ontmoetingsdag.

Nederlandse Geloofsbelijdenis

37.

Geen verdienste...toch loon!

De goede werken... Het is onmogelijk, dat het levend geloof zonder goede werken blijft. We hebben het gezien vanuit artikel 24. Het zingt niet mee in het koor van hen, die eigenlijk minachtend voorbijgaan aan de vruchten in het leven van Gods kinderen. Het gemis van het leven in de heiligmaking kan ook onder ons door sommigen zo "vroom" verdedigd worden. Het lijkt er dan wel op, alsof, die in teerheid dat leven betrachten, beschouwd moeten worden als werkheilige mensen. Onomwonden is het hier beleden: de goede werken zijn er uit de wortel des geloofs. Zij zijn goed en aangenaam bij God "overmits zij alle door Zijn genade geheiligd zijn".

Nu is onze belijdenis nog niet klaar. We hebben het al meer benadrukt dat in de tijd der reformatie de strijd aan twee fronten gestreden moest worden. De strijd tegen de Roomsens, die de verdienstelijkheid der goede werken leerden én de strijd tegen de doperse

geestdrijvers, die in wezen van de heiligmaking niets moesten hebben. Tegenover de laatsten hebben onze vaders gezegd: het rechtvaardigend geloof kan niet zonder de werken blijven. Maar dan kan het ook weer niet anders dat onderstreept wordt, dat er niettemin in die werken géén verdienste ligt.

Misschien zegt iemand: zo draaien we telkens in dezelfde cirkel rond! Het is immers al beleden in de artikelen van de rechtvaardigmaking: gerechtvaardigd door het geloof zonder de werken. Hier kan alleen gezegd worden: hoe goed dat de kern van de reformatorische leer telkens weer uitkomt. In die cirkel begeert het ware geloof te zijn rond het middelpunt: enkel Gods genade in het werk van Christus!

Zit het niet in het bloed van een mens om te verdienen? Ook na ontvangen genade blijft dat in het oude bestaan van Gods kinderen. Iets mee te laten tellen. Iets in rekening brengen bij God.

Daar sterft het oude bestaan aan deze zijde van het graf maar niet aan. Juist als het gaat om de heiligmaking is het zo noodzakelijk er telkens aan herinnerd te worden: niets uit de goede werken, alleen door het werk van Christus, in de gemeenschap met Hem.

Zo gaat artikel 24 ook verder: "Intussen komen zij niet in rekening om ons te rechtvaardigen; want het is door het geloof in Christus, dat wij gerechtvaardigd worden, ook eer wij goede werken doen; anderszins zouden wij niet meer goed kunnen zijn, evenmin als een vrucht des booms goed kan zijn voordat de boom goed is. Zo doen wij dan goede werken; maar niet om te verdienen (want wat zouden wij verdienen?)..."

Boom en vrucht

De goede werken verdienen niet. Het wordt in dit artikel eenvoudig verklaard, namelijk dat de goede werken niet het eerst zijn maar het geloof. Het rechtvaardigend geloof is vóór de goede werken en niet andersom. In een aan Gods Woord, het onderwijs van Christus, ontleend beeld wordt hier gesproken van boom en vrucht: "Of maakt de boom goed en zijn vrucht goed; of maakt de boom kwaad en zijn vrucht kwaad; want uit de vrucht wordt de boom gekend". Niet de vrucht maakt de boom, maar de boom de vrucht. De goede werken zijn vruchten die gevonden worden aan de boom van het ware geloof. We kunnen ook zeggen: door het geloof in de gerechtigheid van Christus. Zo ligt alle verdienste in Christus alleen.

Zo schrijft Luther het: "Want men wordt niet rechtvaardig door rechtvaardig te handelen, maar rechtvaardig geworden wordt recht en goed gehandeld. De persoon is en blijft rechtvaardig, heilig en vroom alleen door het geloof in Christus, voordat hij rechtvaardig, vroom en goed handelt door de barmhartigheid Gods..... Het geloof maakt de persoon, de persoon het werk..."

Hoe kunnen er echt goede werken zijn, die God aangenaam zijn zonder genade in het hart en leven? Het openbaart dat die werken zélf genade zijn.

Onnutte dienstknechten

Alle eigengerechtigheid wordt in artikel 24 afgesneden, tot in de wortel toe. Lees het maar in het vervolg..."Ja, wij zijn in God gehouden voor de goede werken, die wij doen en niet Hij in ons aangezien "Hij het is, die in ons werkt,

beide het willen en het werken, naar Zijn Welbehagen." Laat ons dan letten op hetgeen dat er geschreven staat... "Wanneer gij zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is, zo zegt: wij zijn onnutte dienstknechten, want wij hebben maar gedaan hetgeen wij schuldig waren te doen".

In God gehouden... dat betekent dat wij bij God in de schuld staan voor onze goede werken en niet Hij bij ons. Hij eist ze. Hij werkt ze en geeft ze aan de Zijnen. Zo is God geen dank verschuldigd aan de Zijnen maar andersom.

We denken hier vooral aan het beeld uit de gelijkenis van de Heere Jezus van heer en dienstknecht. Die dienstknecht staat in dienst van zijn heer. Die dienstknecht kan zich niet beroemen op zijn werk,. Al doet hij ook alles wat zijn heer van hem eist, dan is het nog zo, dat hij niets verricht heeft boven het geëiste. Hij kan geen aanspraak maken op de dank van zijn heer. Het gaat daar niet om de boze, de plichtvergetende dienstknecht, maar die het wél doet en toch geen recht op dank heeft van de zijde van zijn heer. Uiteraard moet dit verstaan worden tegen de achtergrond van de verhouding heer-slaaf in die tijd. Daarin wordt duidelijk uitgebeeld de verhouding tussen de Heere en de Zijnen. De discipelen en de ware gelovigen zijn door genade het eigendom des Heeren. Het komt hem toe dat ze Hem in alles dienen naar Zijn wil. Daarbij zijn en blijven ze onnutte dienstknechten, die alles aan Hem verschuldigd zijn. In zichzelf zijn zij onnut. Het is alleen genade dat zij mogen dienen. Daar ligt geen verdienste in.

Toch loon...

Onze belijdenis gaat ook in op de loon-gedachte. We weten het dat hier over "loon" gesproken wordt in verband met de leer van Rome dat er in de goede werken verdienste ligt. Het spreekt toch vanzelf dat er verdienste moet zijn, als God de goede werken beloont! Zo is de redenering van Rome.

Nu heeft de reformatie nooit ontkend dat de Heere de goede werken beloont. Daar spreekt de Heilige Schrift overduidelijk van. We lezen van Mozes dat hij zag "op de vergelding des loons". En de Zaligmaker Zelf getuigt er meer dan één keer van. Laten we hier alleen maar noemen: Mattheüs 5:11 en 12 "Zalig zijt gij, als u de mensen smaden en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken, om Mijnentwil. Ver-

blijdt en verheugt u; want uw loon is groot in de hemelen..."

Er is loon voor degenen die God vrezen. Hier in dit leven en bovenal in het toekomstige leven. Dat loon is tot troost van Gods kinderen in de strijd die gekend wordt. Midden in de benauwdheid geeft God uitzicht. Er is zoveel te verwachten voor Gods volk. Zij krijgen er moed uit, wat de Heere in het vooruitzicht stelt.

Alleen: dat loon is geen verdienste. Gods kinderen zijn geen huurlingen die óm het loon dienen zonder dat zij een betrekking der liefde hebben op Hem, die het geeft. Het is enkel genade. Het is het loon der kinderen die er de eenzijdige goedheid des Heeren in opmerken en die er alleen maar om verwonderd zijn dat de Heere in Christus uit vrije genade zó aan hen gedenkt. Dat loon is ook zo groot, dat het al hun verwachting te boven zal gaan. Zij zijn eerst door het bloed van het Lam gekocht om de levende God te dienen. Héél hun dienst hier beneden wordt bepaald en beheerst door vrije genade door het bloed van Christus. Zullen zij het dan ooit zeggen: dat loon is verdiend? Verdiend is het.... niet door hen maar door Hem, die "voor de vreugde Hem voorgesteld, het kruis heeft verdragen en de schande veracht..."! Aangenomen uit vrije goedheid tot kinderen worden zij door God gekroond met de erfenis der kinderen. We horen het hier doorklinken: "Intussen willen wij niet loochenen, dat God de goede werken beloont; maar het is door Zijn genade, dat Hij zijn gaven kroont". Hij kroont met vree het einde Zijner knechten! Hij kroont Zijn eigen werk.

Besmet door ons vlees

Het laatste gedeelte van dit artikel heeft nauwelijks verklaring nodig. Hier spreekt de taal van het hart, zoals die trouwens telkens in de belijdenis van rechtvaardigmaking en heiligmaking zo zeldzaam beluisterd wordt. Hierin klinkt door, hoe nameloos arm of het is als een mens vertrouwt op zijn goede werken voor de zaligheid.

Dat vertrouwen is ongegrond. "Voorts al is het, dat wij goede werken doen, zo gronden wij toch onze zaligheid niet daarop; want wij kunnen geen werk doen of het is besmet door ons vlees en ook strafwaardig; en al konden we er één voortbrengen, zo is toch de gedachtenis van één zonde genoeg, dat het van God verworpen zou worden". Hier wordt op een gevoelige wijze verwoord, wat meer "leerstelling" staat

in Zondag 24. Geen goed werk zonder de besmetting van het vlees! Hoe gaat het vlees mee in de heiligste verichtingen, tot in het gebed, tot op de kansel. Die in waarheid de Heere kent, weer ervan. Hoe strafwaardig is de zonde! Wie die leeft kan voor Gods Aangezicht bestaan? En de Heere vraagt het volmaakte. Zou het mogelijk zijn: één goed werk, dat voor God kan bestaan, dan zou toch de gedachte aan één zonde genoeg zijn. Dát alleen is genoeg om voor God verwerpelijk te zijn!

Nog verder gaat artikel 24. Wie op zijn werken zou vertrouwen, zou altijd in twijfel zijn: "Alzo dan zouden wij altijd in twijfel staan, herwaarts en derwaarts drijvende, zonder enige zekerheid en onze arme consciëntiën zouden altijd gekweld worden, indien zij niet steunden op de verdiensten van het lijden en

sterven onzes Zaligmakers". Hoe troosteloos is alle vertrouwen op de goede werken. Hier komt het uit dat Rome's leer troosteloos is en elke prediking die geen vrije genade in Christus predikt voor een arme zondaar.

Hoezeer of dit de achtergrond is, toch wordt hier de naam van Rome niet genoemd! Het geloof belijdt het, hoe troosteloos het is om het buiten de verdienste van Christus te zoeken. Daar weten allen van die door de Heilige Geest ook in het leven der heiligmaking de enige grond tot hun zaligheid alleen in Hem leren kennen. Daar komen zij telkens weer terecht door de strijd heen. Het is niet de valse gerustheid van het schijn geloof, dat niet van de strijd weet. Het levend geloof verstaat dit in de weg van het sterven aan eigen gerechtigheid.

D. Slagboom.

Een werker in stilte

3.

In 1568 kon het convent van Wezel gehouden worden. Het is de eerste algemene vergadering geweest, waarover de belangen van de Nederlandse Gereformeerde kerken gehandeld kon worden. Tijdens dit convent werd er ook over de prediking gesproken. Rake opmerkingen werden gemaakt, die vandaag niet verouderd zijn, maar ter harte dienen genomen te worden en in praktijk gebracht. "Ieder zal naar de mate van de ontvangen gave van de Heilige Geest trachten de Schrift zo duidelijk mogelijk uit te leggen en dat met een wijze van spreken, die zo gepast mogelijk is voor de bevatting van de hoorders. De prediker zal alles moeten terugbrengen tot deze twee voornaamste stukken van het evangelie nl. het geloof en de bekering. Bij het ene stelle hij zich als enigste doel de kennis van Christus voor ogen, bij het andere de ware doding des levens en de levendmaking. Hij zal trachten, zoveel dit in zijn vermogen zal staan alle schuilhoeken en verborgen omhulsels van het menselijke hart bloot te leggen, zowel door de verkeerde meningen en ketterijen als door de slechte zeden te bestraffen. Hij zal trachten de verborgen geveinsdheid der zielen uit te kleden".

Van 1568 komen tot 1938. Driehonderdvierentwintig jaar later. Op 16 september 1938 sprak ds. L.H. van der Meiden bij de aanvaarding van het Hoogleraarsambt een rede uit. De titel

was: "de betekenis der exegese voor de Dienst des Woords". In deze rede staan vele gedachten, die ook vandaag nog moeten gelden, want exegese is van groot belang voor de prediking, voor de Dienst des Woords. Onder exegese moet verstaan worden: verklaren, uitleggen van de tekst. Het uitleggen van het beschreven Woord van de Heere. Bij de verklaring, de uitlegging van het woord, gaat het dus om de heiligste dingen. Van der Meiden stelt, en terecht: "exegetiseren is indringen in de tekst om die te verstaan en die uit te leggen naar de volle Goddelijke inhoud en de volledige Goddelijke bedoeling". Vandaar dat exegese grote betekenis heeft voor de Dienst des Woords. De prediker moet er diep van doordrongen zijn, dat hij komt met een boodschap van heil, van redding, van zaligheid tot een wereld, die in de dood en onder de vloek ligt tot mensen, die verdoemelijk voor God zijn. En hij zij er heilig van doordrongen, dat het evangelie insluit, dat het onmogelijke bij God mogelijk is. Alleen het Evangelie Gods kan de door de heilige Geest ontdekte zondaar troosten. De prediker is boodschapper van dat Evangelie, dienaar van Gods Woord. Van der Meiden schrijft verder: De exegeet moet verklaren, wat God de Heere deed beschrijven. Ook voor ons, mensen van deze tijd. De exegeet moet de Goddelijke waarheid verklaren. De bediening des Woords moet "om haar Goddelijk

gezag niet in te boeten" opening "van het als tekst gekozen Schriftdeel" zijn, "om te doen verstaan wat God daarin spreekt tot hen, die onder die bediening verkeren". Dan wordt ook bevindelijk, ontdekkend en onderscheiden gepredikt. Juist exegese draagt het stempel van Goddelijke Waarheidsontvouting. Wie niet juist exegetiseert is een luie dienstknecht, toont niet de volle eerbied voor de Schrift, onteert zijn Lastgever, bedroeft de Geest, laat de heerlijkheid van de Christus niet juist uitkomen, wil heer over het Woord in plaats van dienaar van het Woord zijn, onthoudt Gods kinderen de rijkdom der vertroosting, waarschuwt de dwalenden niet recht, roept niet getrouw op tot bekering, zegt het wél en wéé niet recht aan en verstaat zijn grote verantwoordelijkheid niet.

Juiste exegese is van de grootste betekenis voor de dienst des Woords. De Heere heeft Zijn Woord met zulk een verreikend doel aan Zijn kerk gegeven. Het Woord openbaart de Christus in Zijn volheid; ontsluit de Raad Gods tot zaligheid; is het Woords des levens; het dagelijkse manna voor de woestijnreizigers, de goudmijn, waarin de rijkste geestelijke schatten verborgen liggen. Het Woord is de lamp voor de voet en het licht op het pad in het "donkere woud van vraagstukken en moeilijkheden". Het Woord verklaart ons wat achter ligt en profeteert ons het komende. Het Woord is aan de kerk gegeven bovenal om de Christus in al Zijn rijkdom als voor ogen te schilderen, of, om het met dr. Kuyper sr. te zeggen: "om het beeld van de Christus in haar midden te laten schitteren en door de heilige gestalte van de Man van Smarten, enerzijds het hemelse in deze wereld in te dragen en anderzijds dat aardse op te heffen naar de Hooge". En dat niet zonder de werking des Geestes. Gelijk de diamant schittert en glanst "als de lichtstraal tot zijn kern doordringt, zo ook gaat van de Heilige Schrift dan eerst de klare, heldere, volle werking uit, als de Heilige Geest haar toelicht, ontsluit en toepast. Aan het eind van zijn rede laat Van der Meiden de volgende indringende woorden horen: Elke dienaar des Woords moet zijn een rechte uitlegger van Gods Woord. Een verkondiger van de Goddelijke Waarheid. Naar dat woord zullen wij allen geoordeeld worden. Vergete geen prediker dat. De Waarheid Gods biedt ons de Schrift. De Schrift openbaart ons, hoe de Heilige Geest zondaren wederbaart, leert, bearbeidt ten leven. De Schrift zegt ons

wat het echte, bevindelijke leven, leven der verzoening is. De exegese is onmisbaar om de Goddelijke Waarheid te verstaan en te ontvouwen. Elke dienaar des Woords moet wetenschappelijk goed toegerust zijn om exegeet te kunnen zijn. Hij moet bovenal bezitter zijn van de Heilige Geest, Die verlicht. Elke exegeet die zijn roeping verstaat, zal zoeken een geleerde en een bidder te zijn, zal ijverig de middelen tot bekwaming gebruiken en laag, heel laag, biddend buigen, omdat hij zich onbekwaam kent tot het verantwoordelijke werk. De dienaar sta altijd voor ogen, dat hij voor God verantwoordelijk is en de eeuwige belangen der mensen aan hem zijn toebetrouwd. De ware dienaar des Woords zal zich stellen onder het Woord. Zal het Woord zoeken te verstaan, te verklaren. Met heilige ernst zal hij arbeiden. En nooit vergete hij het ontzagelijke woord der Schrift: een iegelijk werk zal openbaar worden, want de dag zal het verklaren, dewijl

het door vuur ontdekt wordt en hoedanig eens iegelijks werk is, zal het vuur beproeven. Ook op zijn werk volgt het vuurgericht Gods.

Tot zijn aanstaande studenten zei Van der Meiden: "Ik kom niet tot u met de pretentie, dat ik het kan en dat ik het weet, maar in het diepe bewust zijn dat ik en gij moeten zitten aan de voeten van Jezus Christus, Die de volmaakte Uitlegger is. Menigeen is een blinde uitlegger. Gods Geest bekwame u om eenmaal een uitlegger te zijn vol des geloofs en des Geestes. Een prediker, die waarlijk dienaar des Woords is.

Ik hoop u te dienen en in dit dienen mee te bekwamen tot het prediken van het Woord en daarom van het Woord, de Christus aan ellendige zondaren, opdat zo de Kerk van Jezus Christus in deze donkere tijd mannen ontvangt die waarlijk zijn goede uitdelers der meniglei genade Gods tot lof des Heeren, tot heil der zielen en, tot eer van onze Theologische School".

Ds. M.C. Tanis.

als de schrijver onze kerken plaats temidden van andere kerken die tot de Gereformeerde Gezindte behoren. In een afzonderlijk hoofdstuk worden die kerken allemaal aan ons voorgesteld en met name werpt de schrijver licht op die kerken waarmee onze kerken in de loop der jaren samsprekingen hebben gevoerd of nog voeren. De schrijver doet in dat hoofdstuk steeds pogingen om aan te geven wat er aan verschillen bestaat tussen onze kerken en die andere kerken.

Of hij hierin altijd geslaagd is? Het antwoord hierop zal afhangen van de instelling van de lezer. Vanuit de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt en vanuit de Nederlands Gereformeerde Kerken zal wel gezegd worden: In de typering die van ons gegeven worden herkennen wij ons niet. En toch ben ik van mening dat de schrijver gelijk heeft. Dat geeft dan tegelijk de moeite van de samsprekingen weer: we spreken langs elkaar heen en zien geen kans om aan elkaar duidelijk te maken wat we bedoelen. Is dat vanwege de verschillende "taalvelden"?

Waar ik persoonlijk niet erg gelukkig mee ben is de typering die ds. Velema geeft van de Gereformeerde Gemeenten. Gebruik makend van een artikel van wijlen drs. A. Vergunst zegt hij dat het "eigene" van deze kerken is dat zij de nadruk leggen op de bevindelijke kennis van de ellende. Daar gaat de schrijver dan op door en zegt dat op deze manier de prediking wel eenzijdig moet worden (p. 176). Echter, drs. Vergunst wijst in het aangehaalde artikel ook op de noodzaak van bevindelijke kennis van de twee andere stukken, dat van de verlossing en dat van de dankbaarheid. En volgens hem behoort ook die kennis tot het "eigene" van de Gereformeerde Gemeenten. Waarmee dan gezegd wil zijn dat de door ds. Velema gegeven typering enige bijstelling behoeft.

Op- en aanmerkingen

Zo zijn er best nog een paar andere kritische kanttekeningen te maken bij "Wie zijn wij?". Als ds. Velema de twee uitersten die er in onze kerken zijn wil typeren, doet hij dat door twee verschillende kerkdiensten te beschrijven (p. 112 en p. 186). De typering van de dienst in een progressieve gemeente lijkt me juist. Ik moet echter voorzichtig zijn met mijn oordeel, want ik maak zulke diensten nooit mee. Zo ligt dat nu eenmaal in onze kerken. Maar ten aanzien van de andere kant van ons kerkelijk leven ben ik wat beter geïn-

Wie zijn wij?

Vijfenveertig jaar geleden schreef ds. J.H. Velema een boekje getiteld "Wat is Christelijk Gereformeerd?" Nu, in het eeuwjaar van het voortbestaan van de Christelijke Gereformeerde kerken schreef wij weer een boek met een vraag als titel. "Wie zijn wij?" In feite gaat het om dezelfde zaak. De "wij" in de vraag zijn immers weer de Christelijk-Gereformeerden. Het is dus weer een uitgave die bedoeld is om duidelijk te maken naar binnen en naar buiten wat het voor kerken zijn, die deze naam nog altijd dragen.

"Wie zijn wij?" heeft wel een andere aanpak dan "Wat is Christelijk Gereformeerd?" De schrijver geeft daar ook rekenschap van. Hij kan over de Christelijke Gereformeerde Kerken niet meer op dezelfde manier spreken als in 1947. Er is teveel veranderd, ook binnen die kerken. Daarom wordt een groot gedeelte van het jongste boek van de Nuns peter emeritus ingenomen door de eerlijke beschrijving van de spanningen en verschillen die er binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken gekomen zijn. Spanningen die het hachelijke van de vraag "Wie zijn wij?" benadrukken. Kan er op die vraag nog wel een eenduidig antwoord worden gegeven?

Omslagontwerp

Eerst iets over het omslagontwerp.

meestal wordt er in boekbesprekingen aan iets als het omslagontwerp geen aandacht besteed. Toch heeft de ontwerper ook zijn best gedaan. Dat mag dan ook heus wel eens vermeld worden, zeker als het ontwerp geslaagd mag heten. Welnu, dat laatste mag in dit geval gezegd worden. Erik Houwer heeft iets aardigs ontworpen. Op de omslag staat het zegel van de Christelijke Gereformeerde Kerken met het "Nec tamen consumebatur" uit Ex. 3:2 erop. Daarnaast en een beetje over dit zegel heen staat iets dat op een spiegel bedoeld te lijken. Kijk je erin, dan zie je inderdaad jezelf, alleen wat vaag. Zo wordt de vraag "Wie zijn wij?" geïntroduceerd, met als ondertitel "Plaats van - informatie over - kijk op de Christelijke Gereformeerde Kerken". Inderdaad, de omslag prikkelt de nieuwsgierigheid. Zoals gezegd geeft de schrijver nog al wat aandacht aan de situatie zoals die in 1992 in de Christelijke Gereformeerde Kerken is. Het waardevolle daarbij is dat hij telkens teruggrijpt op het verleden; op 1834 en 1892. Van daaruit laat hij zien waar de wortels van de Christelijke Gereformeerde Kerken liggen en wat het bestaansrecht en de bestaansredenen voor deze kerken zijn.

Andere kerken

Dat krijgt in dit boek een bepaald reliëf

formeerd en op grond daarvan moet ik zeggen, dat ik de tekening die ds. Velema van een kerkdienst aan die kant van onze kerken geeft, toch wel behoorlijk gechargeerd vind.

Maar goed, we nemen er dankbaar nota van, dat ds. Velema zijn waardering voor "Bewaar het Pand" heeft uitgesproken. Op p. 27 lezen we: "Het is een zegen geweest dat nimmer van de mogelijkheid gebruik is gemaakt om als pressie-groep op te treden of in het blad een scherpe polemiek te voeren met het eigen kerkelijk orgaan. In vele opzichten heeft het blad bewarend gewerkt voor de kerken. Men beperkte zich tot het signaleren van verontrustende verschijnselen, waarin men vaak gelijk had". (Of dit zo moet blijven nu "De Wekker" vaak wel een polemische toon gebruikt, is nog weer aan andere vraag).

Hier en daar zijn dus wel opmerkingen te maken. sommige uitspraken roepen reactie op. Bijvoorbeeld als gezegd wordt dat de kerkeraden een weerspiegeling dienen te zijn van de samenstelling van de gemeenten (p. 111). Zit daar toch niet teveel een democratisch motief achter?

Een typering op p. 163 betreffende de Gemeenschappelijke Verklaring die indertijd werd opgesteld door de samensprekende deputaten van onze kerken en die van de Nederlands Gereformeerde Kerken is toch wel opvallend. Van deze Gemeenschappelijke Verklaring - indertijd nogal bejubeld - zegt de schrijver: "Achteraf kan worden gezegd dat deze Gemeenschappelijke Verklaring over de toeëigening des heils niet het eigenlijke onderwerp als zodanig heeft "uitgediept" maar een omtrekkende beweging maakte....". Opmerkelijk vond ik ook de opmerking, dat zowel bij het admmissie-examen als bij de beroepbaarstelling beslissingen van het curatorium niet met een krappe meerderheid zouden moeten worden genomen (p. 123 en 127). Ik denk dat de schrijver daar zeker gelijk in heeft....Maar dit alles betreft slechts bepaalde onderdelen. Als ik nu het geheel beoordeel, kan ik zeggen dat ik het boek met instemming gelezen heb en dat ik het van harte kan aanbevelen, zeker in dit gedenkjaar van onze kerken. (Het is trouwens zo, dat het boek in dit jaar tegen een verlaagde prijs kan worden verkregen, te weten f 24,50 in plaats van f 29.50.)

Onopgeefbaar

Het meest waardevolle vind ik dat de

schrijver zo duidelijk laat zien waar het in 1892 om ging en waar het in het voortbestaan van onze kerken feitelijk nog om dient te gaan. Keer op keer wordt vanuit de actuele situatie van onze kerken teruggekoppeld naar het jaar van het voortbestaan van de Christelijke Gereformeerde Kerken.

De schrijver stelt, dat de Afscheiding een terugkeer naar Dordt was (de Dordtse Leerregels). "En Dordt - dat is het duidelijke monument van de leer van Gods vrije genade, Gods verkiezende genade, Christus' verlossend werk en de toeëigening van de verlossing door de Heilige Geest - dat is Dordt. En daar kwam De Cock voor op" (p. 69). Al eerder lezen we (p. 40): "Men kan zeggen dat de Nadere Reformatie, volgend op de Reformatie, en deze nader uitwerkend, toepassend en tot ontplooiing brengend, de duidelijke effectuering was in de praktijk van de Dordtse Leerregels, die als zodanig een brug vormen tussen Reformatie en Nadere Reformatie". "Maar dat impliceert tegelijk de spiritualiteit van de Afscheiding, die krachtens oorsprong Reformatie en Nadere Reformatie in zich verenigde".

Mij dunkt dat dit de juiste belichting van de geschiedenis is. Ik stem er van harte mee in. En de conclusie die ds. Velema hieruit trekt onderschrijf ik ten volle: "Dat is het grote geloofsgoed van de Afscheiding, dat onopgeefbaar is en dat bewaard werd in 1892 en dat nog bewaard dient te worden". "Hier liggen onze wortels".

Dat deze dingen van invloed dienen te blijven bij de contacten met andere kerken, maakt de schrijver meer dan eens duidelijk.

Dat ze ook moeten meespreken bij het streven naar een oplossing voor de spanningen die de Christelijke Gereformeerde Kerken intern hebben, staat voor de schrijver eveneens vast. Hij heeft gelijk.

Schuurvlakken

Ja, over die verschillen lezen we ook. Verschillen op het gebied van het geestelijk verstaan van de dingen; verschillen op het gebied van de liturgie; verschillen in de ruimte die men claimt voor de plaatselijke kerk.

Ds. Velema spreekt in dit verband ook over "schuurvlakken". Het schuurvlak van het geestelijk klimaat: er zij in de loop der jaren verschuivingen in de prediking gekomen, die op zich positief gewaardeerd kunnen worden, maar die het gevaar in zich bergen van een doorslaan naar eenzijdigheid. Er is ook

het schuurvlak van de vernieuwingen, waardoor er verschillende typen gemeenten zijn ontstaan, vaak onherkenbaar voor elkaar. Er is ook nog het schuurvlak van de verhouding tot de Nederlands Gereformeerde Kerken, waarbij zich spanningen voordoen tussen wat op plaatselijk vlak kan en wat in het kerkverband niet kan - en wat moet dan voorrang hebben? Er is tenslotte het schuurvlak van de verschillende in- en opstelling ten aanzien van politiek, krant, school, e.d.

Er zou meer te noemen zijn. Maar een en ander geeft spanningen, die we steeds weer signaleren en ondervinden. Hoe dit alles opgelost moet worden? Hoe we behalve een organisatorische eenheid als kerken ook een echte geestelijke eenheid kunnen zijn? In ieder geval zal bij de interne en de externe verhoudingen gerekend moeten worden met wat onze kerken een eeuw geleden deed voortbestaan. Daarin heeft de schrijver volkomen gelijk. En met instemming citeer ik hem nog een paar maal.

Waar het om gaat

"Het ging bij de Afscheiding om het geestelijk verstaan van Gods Woord, de persoonlijke relatie met de Heere, het beleven van het wonder van Gods genade. De spiritualiteit van de Afscheiding - de werkelijkheden van zonde en genade, de rechte beleving van het verbond der genade, de kracht van de beloften van het verbond van God in de persoonlijke verhouding met de God van het verbond - werd in de kring van de dolerenden en zeker in de theologische opvattingen van Kuyper gemist".

"Dat is een aangelegen zaak gebleven in de Christelijke Gereformeerde Kerken tot op de dag van vandaag. Dat speelt in samensprekingen met en dientengevolge in de verhouding tot andere kerken een zeer grote rol. Als men dit in onze kerken zou prijsgeven, verliest men niet zijn bestaansrecht, maar wel zijn bestaansreden. Reden waarom dit de jaren door een teer punt is gebleven, waar zij, die met hart en ziel christelijk-gereformeerd zijn, niet spoedig over heen kunnen stappen en ook niet mogen stappen - er zou een streep gehaald worden door de diepste motieven om christelijk-gereformeerd te zijn en het zou ten diepste betekenen het prijsgeven van het geestelijk verstaan van onze gereformeerde belijdenis" (p. 57).

En sprekend over het verloop van de samensprekingen met andere kerken in

de loop der jaren merkt ds. Velema op: "Doch bij eerlijk luisteren en spreken en antwoorden werden de deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken telkens weer teleurgesteld. In de loop der jaren zijn ze gaan begrijpen dat dit samenhangt met hun positie sinds 1892". "Vele samensprekingen waren eerder een bevestiging van eigen kerkelijk standpunt dan dat ze een stimulans waren om dat standpunt te herzien".

Ik hoop met deze citaten aangetoond te hebben dat het de moeite waard is "Wie zijn wij?" zelf ook te lezen. Er is best wel eens wat zijn waarin u met de schrijver van mening zult verschillen, maar er is meer waarmee u van harte kunt instemmen.

Het boek is een uitgave van de uitgeverij Buijten en Schipperheijn bv te Amsterdam, die er een goed geheel van gemaakt heeft.

Den Butter.

Na honderd jaren

5.

We willen nader ingaan op het vijfde bezwaar uit het bezwaarschrift dat op de synode van Amsterdam werd ingediend. Op dit vijfde bezwaar willen wij uitgebreider ingaan dan op de andere vier bezwaren. De reden is dat het hier gaat om ongereformeerde leringen en voorstellingen.

We geven dit vijfde bezwaar nog even weer: "En eigenlijk is het ons een overwegend bezwaar voor gereformeerd te erkennen, wat door voorgangers der dolerende kerken in de laatste tijd in het publiek is uitgesproken en geleerd omtrent wedergeboorte en de Heilige Doop. Wij achten het overbodig dit nader te ontwikkelen. Om zelfs de schijn te vermijden, dat het ons om personen te treffen te doen zou zijn, noemen wij geen namen. Er is in 't publiek genoeg over geschreven, dat u niet onbekend kan zijn."

Zo is door Abr. Kuiper gesteld dat de wedergeboorte, dat is de aanvang van alle geestelijke leven, buiten de kerk als instituut om gaat. De kring van wedergeboren mensen strekt zich volgens Abr. Kuiper zo ver uit dat zelfs de heidenen, die nog nooit de naam van Christus hebben horen noemen, ook daartoe gerekend kunnen worden. In zijn catechismusverklaring komen wij deze gedachte tegen. De vraag wordt daarin aan de orde gesteld of de aanvang van het nieuwe leven ook daar aanwezig kan zijn, waar alle prediking van het Evangelie nog geheel ontbreekt. Abr. Kuiper schrijft (deel 2 pag. 290 en 291): "Van meer dan een zijde werd na lezing van het bovenstaande ons de vraag voorgelegd, in wat zin we bedoelden, dat we geen volstrekt recht bezaten, om alle heidenen die God niet kennen, als stellig en onherroepelijk verloren te beschouwen. Nu eist de Heilige Schrift wel, dat

we een iegelijk als verloren zullen beschouwen, die onder het geklank des Evangelies geboren, dit Evangelie verworpen heeft. Dan is het hem een reuke des doods. Maar hierin ligt nog niet stellig, dat zo ook zonder onderscheid te oordelen is, waar alle prediking van het Evangelie nog geheel en ten enen male ontbrak." Kuiper verwijst dan naar de Leerregels van Dordt, die ons aanraden niet te klein te denken van de barmhartigheden Gods. Vervolgens schrijft hij: "En met het oog hierop blijft het nu een open vraag, of er niet ook wel onder de heidenen zulk een daad Gods bij de een of de ander kan plaats grijpen." Van deze zinsnede kunnen we zeggen dat het nog een voorzichtige formulering is. Maar in de volgende zin gaat Kuiper verder: "Hierop nu moet geantwoord, dat dit metterdaad geschiedt, want als de zending onder de heidenen uitgaat, kan niet een hunner geloven, tenzij God de Heere hem vooraf het vermogen daartoe verleent." Deze zienswijze van Kuiper druist in tegen wat onze geloofsbelijdenis zegt in art. 24. Dat artikel zegt ondermeer: "Wij geloven dat dit waarachtig geloof in den mens gewrocht zijnde door het gehoor van het Woord Gods en de werking des Heiligen Geestes, hem wederbaart en maakt tot een nieuwen mens, en doet hem leven in een nieuw leven, en maakt hem vrij van de slavernij der zonde."

In dezelfde lijn is in later dagen door dr. H.H. Kuiper geschreven: "de mogelijkheid, dat de Heilige Geest ook in de heidenwereld dit werk Zijner goddelijke genade bij de kinderen kan doen, wordt daarom door ons niet ontkent." Hij stelt dat de wedergeboorte door de Heilige Geest zonder het Woord ook tot stand wordt gebracht.

De leer van de veronderstelde wedergeboorte, door Abr. Kuiper voor-

gestaan, heeft tot volstrekt onjuiste stellingnames geleid in de verenigde kerken. Zo heeft dr. A. Kuiper jr. geleerd dat al was Paulus jarenlang een Saulus, en al heeft hij de gemeente des levenden Gods uitnemend zeer vervolgd, toch moet gelden, dat hij de levend makende roeping ontving reeds bij zijn geboorte, en dat hij wedergeboren was van moeders schoot af. Hieruit moeten wij dus concluderen dat Saulus een wedergeboren vervolger was. U voelt de innerlijke tegenstrijdigheid. Hoe is het immers mogelijk dat een wedergeborene geen enkele vrucht des Geestes vertoont, maar wel blaakt van vijandschap tegen het werk en de Kerk des Heeren. Art. 24 van de geloofsbelijdenis zegt wel andere dingen aangaande de wedergeboren mens: "Zo is het dan onmogelijk dat dit heilig geloof ledig zij in den mens; aangezien wij niet spreken van een ijdel geloof, maar van zulk een, hetwelk de Schrift noemt een geloof, dat door de liefde werkt, dat den mens beweegt om zich te oefenen in de werken, die God in Zijn Woord geboden heeft."

Wat zou van deze ver doorgevoerde leer van de veronderstelde wedergeboorte het gevolg zijn? Wie consequent is zou moeten zeggen tot wereldse catechisanten, die in allerlei opzicht tegen Gods Woord en Wet handelen: Ik veronderstel dat jullie wedergeboren zijt van je geboorte af. Dan zijn zij immers te vergelijken met Saulus die de gemeente van Christus vervolgde en die toen toch al wederom geboren zou zijn. Er moet dan niet tot de catechisanten gezegd worden dat zij wederom geboren moeten worden. De uiterste consequentie zou zijn dat predikanten, onderwijzers en ouders het aandurven en zeggen: Kinderen, jullie moeten onderstellen, dat je zonden vergeven zijn en dat je Christus bent ingeplant. Zou niet ieder voor zo'n redenering terug moeten schrikken? Wat is immers het gevolg van zo'n stellingname? Dat er velen rustig, maar onvernieuwd voortleven op weg naar het moment dat zij voor God gesteld zullen worden.

We hebben dit vrij uitgebreid weergegeven omdat deze zaken al volop aanwezig waren voor 1892. Hier hebben zij die bezwaar maakten tegen de vereniging van 1892 open oog voor gehad. Het gevaarlijke van de leer van de veronderstelde wedergeboorte was hen duidelijk.

Wat valt er voor ons uit te leren? Ik meen dat we vandaag niet zozeer de

strijd hebben te voeren tegen de leer van de veronderstelde wedergeboorte. Maar zou er vandaag niet het levensgrote gevaar zijn van het veronderstelde geloof? Niet alleen dat het geloof verondersteld wordt in hen die keurig en onberispelijk leven, op wie uitwendig niets valt aan te merken, die trouw naar de kerk gaan, geen grove dingen doen en waar leer en leven uitwendig geen tegenstelling met elkaar vormen.

Het gaat in onze dagen nog verder. Er wordt blijkbaar ook geloof verondersteld bij hen die ontrouw zijn in de kerkgang. Op wie uitwendig echt wel het een en ander valt aan te merken. Bij wie leer en leven uitwendig helemaal niet vlekkeloos op elkaar aansluiten. Het komt voor in onze dagen dat men 's morgens aangaat aan de bediening van het sacrament van het heilig Avondmaal en dat men 's middags of 's avonds geen behoefte heeft om naar de kerk te gaan. Dan blijkt het soms een open vraag te zijn wat men van zulken denken moet. Alsof de boom niet aan de vruchten wordt

gekend. Alsof men zelf door zo'n handelwijze niet duidelijk aangeeft hoe het van binnen is gesteld.

Het klinkt ook vandaag door in prediking en pastoraat wat de Zaligmaker heeft gezegd tot Nicodemus: "Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, tenzij dat iemand wederom geboren worde, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien." Dit geldt ook hen op wie uitwendig niets valt aan te merken. Laten we ertegen mogen waken ons te verheffen boven anderen die er blijk van geven in hun handel en wandel geen ernst te maken met de dingen der eeuwigheid. Want al leven we stipt, al valt er uitwendig geen vinger op een mens te leggen, dat wonder van de wedergeboorte blijft noodzakelijk. Er zij gebed voor hen die uitgaan van een verondersteld geloof. De Heere opene de ogen aler het voor eeuwig te laat is. Hij werke nog wonderen in onze dagen. Zolang de zon en de maan er zullen zijn, zal Zijn werk immers voortgaan. "Zij zullen u vrezen, zolang de zon en de maan zullen zijn, van geslacht tot geslacht."

Ds. A. van Heteren.

De troost der verkiezing

6.

(naar aanleiding van het gelijknamige boek van ds. L. Vroegindeweyj)

Met ingang van dit artikel wil ik aandacht vragen voor het tweede van (wat we noemden) "de vijf punten van het Calvinisme". U herinnert zich dat de aanleiding is de recente verschijning van wijlen ds. L. Vroegindeweyj's driedelige bundel over de Dordtse Leerregels. De Leerregels worden beschouwd als het belijdenisgeschrift waarin - méér dan in de andere - het geheimenis van de verkiezing wordt beleden en verdedigd. En niet ten onrechte. Zie ook de titel van de boeken van ds. Vroegindeweyj: "De troost der verkiezing". Immers, onze vaders beleden voluit de waarheid aangaande de totale verdorvenheid van de mens, maar met niet minder klaarheid de onvoorwaardelijke en genadige verkiezing van zondaren tot zaligheid. Niet anders dan omdat de Heere het in Zijn Woord openbaarde. Welnu - we willen nu in enkele artikelen bij dat belangrijke leerstuk, waarvan Calvijn zei dat het 't hart van de kerk is, stilstaan. laat ik beginnen met een fragment uit ds. Vroegindeweyj's verhandeling.

In de nooit begonnen eeuwigheid maakte God reeds onderscheid. Aan Petrus en Paulus en aan alle uitverkorenen gaf Hij Zijn gehele hart. Hij zag ze aan als gevallen in Adam. Hij had ze lief. Hij nam Zich voor hen te zaligen. Hij gaf ze aan Zijn Zoon Jezus Christus, opdat Deze voor hen zou lijden en sterven. Uit deze eeuwige genade vloeit voor elke uitverkorene alles voort. Want Gods eeuwige liefde tot de uitverkorenen betekent niet dat de genoegdoening en verdienste van Christus overbodig is. Integendeel. Deze is er vanaf het begin bij. Zij hebben genade in Christus ontvangen. Måg de Heere God zulk een onderscheid maken? Daarop antwoordt de Schrift: "O mens, wie zijt gij die tegen God antwoordt? Of heeft de pottenbakker geen macht tegen het leem?" Is God u of mij iets schuldig? Ja maar, die arme ongelovigen dan? Die gaan verloren door hun eigen schuld. Zij hebben zelf niets anders gewild. Zij waren wel schuldig om zich te bekeren tot God, maar God is hen niet schuldig om hen te bekeren. Waarom die wel, en die niet? Dat is voor ons verborgen. God is vrijmachtig om te laten in het verderf, en het is voor ons ondoorgrondelijk

waarom Hij sommigen verlost en anderen voorbij gaat.

Zijn doen is wijs, Zijn vonnis gans rechtvaardig. Het is volkomen begrijpelijk dat er mensen verloren gaan en het is een onbegrijpelijk wonder dat er in Christus nog enigen behouden worden. Doch ook hier heeft God Zijn gerechtigheid en wijsheid in Christus onbegrijpelijk groot doen uitstralen. Wat een wonder dat er zalig worden!

Onderscheid

Het viel mij en het valt wellicht ook u op dat de schrijver in deze woorden zo de nadruk legt op een heel bepaald aspect van de leer der verkiezing: het onderscheid! Het onderscheid dat de Heere maakte bij de verkiezing en - als keerzijde - de verwerping. Een onderscheid tussen zondaren en zondaren, tussen Goddelozen en Goddelozen. Zoals onder ons wel gezegd wordt: een onderscheid waar van nature geen onderscheid is. En zo is het ook. Dat leert ons de Heilige Schrift immers, en in overeenstemming daarmee beleden onze vaders het.

Al bijna direct aan het begin van de Leerregels, in de artikelen 4 en 5 van hoofdstuk I, stuiten de mannen van Dordt op een essentieel onderscheid tussen de mensen: de meest wezenlijke scheidslijn, een breuklijn binnen het geheel van de mensheid. Er zijn er die Gods Evangelie niet geloven - op hen blijft de toorn Gods. Anderen zijn er die het aannemen en de Zaligmaker Jezus met een waarachtig geloof omhelzen; dezen ontvangen het eeuwige leven. Vanwaar nu dit onderscheid? Wel, zo beleden de mannen van Dordt: de oorzaak of schuld van het ongeloof is geenszins in God, maar in de mens; maar het geloof in Christus en de zaligheid door Hem is een genade gave Gods. En weer kan de vraag gesteld worden: vanwaar dit onderscheid; waar vinden we de bron van deze onderscheiding? Artikel 6 van hoofdstuk I geeft het klare antwoord: "Dat God sommigen in de tijd met het geloof begiftigt, sommigen niet begiftigt, komt voort uit Zijn eeuwig besluit. (...) Hier is het dat zich voor ons ontsluit die diepe, barmhartige en evenzeer rechtvaardige onderscheiding der mensen, zijnde in even gelijke staat des verderfs..." Hier komt het besluit van verkiezing en verwerping openbaar. God Zelf maakt onderscheid. Hij is God! Hij verkiest uit "de gemene menigte der zondaren" (I/10), die allen "in een even gelijke staat des verderfs" (I/6) zich bevinden, "een zekere

menigte van mensen niet beter of waardiger dan de anderen, maar in de gemene ellende met anderen liggende" (I/7). Krachtiger en duidelijker kan het toch niet gezegd worden. Onderscheid waar geen onderscheid is! De Leerregels nemen hun uitgangspunt in de gevallen mens. We zagen dat al eerder. Deze mens wekt Gods toorn op. Ieder mens; niet één uitgezonderd. Het is geen wonder dat God Ezau haat, maar het is wel een wonder dat God Jacob liefheeft. De toorn Gods rust op ieder mens; allen immers liggen ze in een gelijke en (al)gemene staat van verdorvenheid en afval. maar - welk een wonder! - God heeft vóór de grondlegging van de wereld besloten uit deze zondige mensen er enigen tot de zaligheid te brengen. Hij heeft ze verkoren. Hij heeft ze liefgehad niettegenstaande hun zonde en verdorvenheid.

In zijn verhandeling over deze dingen laat ds. Vroegindewey niet na er keer op keer op te wijzen hoe belangrijk het is te weten hoe het met de mens staat. Die is namelijk niet op zoek naar God. Daar is niemand die God zoekt, niet tot één toe. De zondaar kan niet tot God terugkeren, wil niet tot God terugkeren en wil zich ook niet terug laten brengen. De Almachtige werkt echter soeverein en krachtdadig. Hij verkiest en doet naderen... De uitverkiezing sluit niet een menigte van mensen uit die God zoeken. Ze gaat voorbij die van harte begeren voorbij gegaan te worden. Ze gaat echter sommigen niet voorbij die evenzéér van harte begeren dat God niet God en Koning zij in hun leven. Dit is een wonder! Dat is hét wonder der wonderen. God heeft te maken met een wereld van mensen die Hem niet willen. Maar Hij verkiest en maakt dezen in de tijd ook zelf gewillig.

Aanstoot

Deze leer, de leer van de eenzijdige, genadige en soevereine verkiezing tot zaligheid, is een aanstootgevende leer voor de natuurlijke mens. "De verkeerde, onreine en onvaste mensen verdraaien ze tot hun verderf", zeggen de Leerregels. En toen ze dit schreven, stonden ze ook op de fronten waar ze zich geroepen wisten de leer der Schriften te verdedigen. "Aan wie schenkt God Zijn genade?" Die vraag is door de eeuwen heen vele malen gesteld. "Aan wie en op grond waarvan?" Maar niet altijd werd er een antwoord gegeven dat de toets van Gods Woord kon doorstaan. "Wien begiftigt de Heere met het ware geloof?" De

harde werkers? De onberispelijken? De bidders? Degenen die zich bekeren? Nee, zeggen de Leerregels, "God heeft ons geroepen met een heilige roeping; niet naar onze werken maar naar Zijn eigen voornemen en genade die ons gegeven is in Christus Jezus vóór de tijden der eeuwen" (2 Tim. 1:9). De Heere verkiest geheel onvoorwaardelijk, dat is: zonder iets van de mens daarbij in aanmerking te nemen. Naar Zijn Goddelijk voornemen. Aan Gods genade gaat niets van ons vooraf, geen enkele gestalte dan onze natuurlijke wanstaltigheid.

Dit is nu uiterst vernederend voor de mens. Ook - en misschien wel juist - voor de vrome mens. De mens die in eigen oog iets is. De remonstranten tegen wier leringen in eerste instantie de Vijf Artikelen geschreven zijn, wilden de Goddelijke genade volstrekt niet loochenen. Doch men wilde wel ruimte houden voor de menselijke vrijheid en beslissing. Zij prezen de genade hoog. Men kan het ook in onze tijd - aldus ds. Vroegindewey - van vele kanten horen. Het is alles genade. Het is ook genade dat zij de goede beslissing hebben mogen nemen. Maar toch hangt hun zaligheid enigszins van hun eigen beslissing af. Zo vindt men in de geschiedenis van de leer der genade bij velen de samenwerking tussen God en mens. Tenminste dat meende en meent men. Maar de bijbelse leer - en de vaders en Dordt gaven op trouwe wijze daaraan stem - werpt dat alles terneer. Geen wonder dat ergernis en aanstoot ontstaat. "De verkeerde, onreine en onvaste mensen verdraaien deze leer tot hun verderf. Maar aan de heilige en Godvrezende zielen geeft ze een onuitsprekelijke troost" (I/6).

Het is de enige troost voor een arm zondaar dat er eeuwige liefde Gods is voor ellendigen en armen, voor blinden en naakten, en dat de Heere zulken zaligt en zeker binnen de stad der heerlijkheid brengt. Hoe moet er anders ooit één komen?! (...) God verkiest uit Zijn vijanden wie Hij vrij zal maken van de macht van satan. En zult u als God zijn en zelf kiezen? Het is beter dat ge de Heere te voet valt en Hem om genade bidt.

(wordt vervolgd)

Middelharnis, J.M.J. Kieviet.

Pinksterappel op D.V. 8 juni a.s.

Het thema van deze dag is: "Deze drie...."

De drie deelthema's zijn: Geloof, Hoop en Liefde.

Tijdens de middagbijeenkomst zal eerst, zo de Heere wil, Ds. J. Bos uit Bussum spreken, waarbij hij met het eerste deelthema hoopt toe te lichten. Daarna spreekt Ds. R. Kok uit Damwoude over het tweede deelthema. 's Avonds belicht Ds. H.H. Klomp uit Nunspeet het derde deelthema. De appeldag zal worden geopend door Ds. J.M. Viergever uit Naarden.

Muzikaal wordt de dag omlijst met trompet- en orgelklanken.

Tijdens de avondbijeenkomst hoopt tevens een koor haar medewerking te verlenen.

Evenals afgelopen jaren zal het Pinksterappel worden gehouden in de Nederlandse Hervormde Grote Kerk, Kerkstraat te Weesp.

Aanvangstijden: 14.30 uur en 19.00 uur. Sluiting van de avondbijeenkomst om ± 20.30 uur.

In het verenigingsgebouw naast de kerk zijn tegen betaling consumpties verkrijgbaar.

Kerkhistorische lezingen te Lunteren

Onder auspiciën van het organiserend comité van de inmiddels bekende "Haamstede-conferentie" (voor predikanten uit de gereformeerde gezindte) zullen, zo de Heere wil, op de vier donderdagen van de maand juni een viertal lezingen worden gehouden in de Hervormde Oude Kerk te Lunteren. Deze lezingen zijn voor iedereen toegankelijk. Ze zijn opgezet om een breed publiek kennis te laten maken met de rijke historie, inhoud en boodschap van het Engelse Puritanisme (te vergelijken met de Nadere Reformatie in Nederland). In de lezingen zal getracht worden een viertal personen o.a. aan de hand van hun werken wat dichterbij te brengen. Gekozen is voor personen die door de Heere zijn gebruikt om veel voor de Kerk te mogen betekenen en wier werk mocht bijdragen tot opwekkingen die plaats vonden. Die grote zegeningen Gods in de historie worden doorgegeven vanuit het diepe verlangen naar en de overtuiging van de noodzaak tot deze daden des Heeren ook in deze tijd.

Van harte hopen wij dan ook dat de Heere dit initiatief wil zegenen, opdat het verlangen naar een opwekking in deze tijd mag worden versterkt en verbreed. Daarop zal ook de nadruk

gelegd worden in de gebeden waarmee deze samenkomsten, die geen kerkdiensten zijn, zullen worden geopend en afgesloten.

De volgende lezingen worden D.V. gehouden:

4 juni: Ds. P.D.J. Buijs, chr. geref. predikant te Veenendaal:

"ROBERT MURRAY MC CHEYNE - een gedreven ambassadeur van Christus"

11 juni: ds. A. Baars, chr. geref. predikant te Middelharnis:

"JOHN OWEN - The indwelling sin (De inwonende zonde)"

18 juni: ds. K. ten Klooster, herv. predikant te Putten:

"CHARLES HADDON SPURGEON - de man, zijn boodschap en zijn dienst"

25 juni: ds. A. Beens, herv. predikant te Lunteren:

"DR. D. MARTYN LLOYD-JONES - een Puritein in de 20e eeuw"

De aanvang van deze bijeenkomsten is om 19.45 uur.

De opbrengst van de kollekte, na aftrek van de gemaakte kosten, zal worden bestemd voor de Spaanse Evangelische Zending.

Het comité: ds. A. Beens, Lunteren; ds. P. den Butter, Driebergen; ds. K. ten Klooster, Putten; ds. C.G. Vreugdenhil, Lelystad.

Voor de jeugd

Gekakel in het kerkelijk kippenhok 7.

Beste vrienden, jong en oud

We hebben dus al heel wat verdeeldheid gekonstateerd. Binnen de muren van ons eigen kerkverband. Buiten de muren van ons eigen kerkverband. Verdeeldheid vanwege het werk van het N.B.G. en het werk van de GBS. De verdeeldheid is ook tot openbaring gekomen bij het oprichten van het R.D. en bij de stichting van de Reformatorische scholen. Daar zou nog veel meer te noemen zijn. Want men komt op allerhande terreinen steeds verder uit elkaar te liggen.

Dat kerk en school veel met elkaar te maken hebben, is een vanouds bekende zaak. Dat niet iedereen daar gelijk over denkt in deze tijd, is een duidelijke zaak. We hoorden daar de vorige keer reeds iets van. De een zegt: "Ik stuur mijn kinderen niet zo ver van huis. De school in onze omgeving is wel op de moderne toer gegaan, doch wat men daar tekort komt, dat vul ik zelf wel aan. Mooi gezegd natuurlijk, doch of het altijd gebeurt, daar zal nog wel eens een vraagteken achter gezet moeten worden.

De ander zegt: Ik stuur mijn kinderen naar een reformatorische school, al is dat dan ver weg, ik ben er dan tenminste toch van overtuigd dat men daar nog degelijk onderwijs krijgt, vooral op Godsdienstig gebied. En dat is toch een zeer belangrijke zaak. Dat zou ik niet graag tegenspreken. Doch men zegt er wel eens bij: Het is voor mij erg gemakkelijk. Want de kinderen gaan vroeg de deur uit en ze komen in de loop van de middag pas laat terug. Ik ben derhalve de gehele dag vrij. Dan

kan ik ook hier en daar eens koffie gaan drinken. Ik zeg niet dat iedereen daar zo over denkt, toch zijn het stemmen uit de praktijk, die ik doorgeef. En een dergelijke manier van afschuiven, wat de opvoeding betreft, kan ik nu ook weer niet zo hoog waarderen. Een ander voedt mijn kinderen wel op. Ik behoef er zelf weinig meer aan te doen. Het resultaat is natuurlijk wel, dat als je van beide kanten kinderen in de kerk krijgt en op de catechisatie, dat de gevolgen op de duur niet uitblijven. Want op de z.g.n. christelijke scholen is alles nieuw, terwijl op de reformatorische scholen men vasthoudt aan het oude. Dit brengt de jeugd alleen maar in verwarring. We hebben dan ook al twee jeugdafdelingen binnen ons kerkverband. We kunnen deze dingen wel zoeken te bagatelliseren, de gevolgen zijn voor het kerkelijke leven wel catastrofaal.

Ter linkerzijde vervagen de normen en ook de vormen, met als gevolg een steeds meer volgen van het wereldse patroon. Want als er geen normen meer zijn, verdwijnen de vormen ook. Het gevolg is: Verwildering!

Aan de andere kant is er natuurlijk ook het gevaar dat men met het handhaven van strakke normen en vormen gaat denken, dat dat zo ongeveer genoeg is. Het gevaar van het farizeïsme is niet uitgesloten.

Ter linkerzijde gaat het allemaal zo gemakkelijk. Men heeft nog een bijbel. Men gaat nog naar de kerk. Het moet niet te lang duren. Je kunt ook niet van iedereen vergen dat hij twee keer komt. Want dat je heel de dag in de kerk moet

zitten staat nergens in de bijbel. En aan het eind komt het allemaal best in orde. Ik word als een gelovige gezien en aangesproken. En waarom zou ik niet naar de hemel gaan? Men maakt mij niet wijs, aldus redeneert men, dat alle mensen verloren gaan. Ik ga ook naar het H.A. en dan kom je er toch wel. Man, maak je toch geen zorgen! Al dat zware en nare, zo behoeft het echt niet. Alles is "vrij" en we leven "blij". Ter rechterzijde neemt men het niet zo gemakkelijk. Helemaal niet. Wat wou een mens zich verbeelden? Hij ligt dood in zonden en misdaden. Hij kan niets. Totaal niets. En degenen die er anders over denken, worden als "niets" in hun ogen geacht. Men zou niet graag naar het H.A. gaan. Want dan eet en drink je jezelf maar een oordeel. Af blijven dus. Ik zou niet graag met een ingebeelde hemel naar de hel gaan. Enz., enz..

Al zijn deze en dergelijke opmerkingen waarheden als koeien, zo groot, het zorgelijke is bij dit alles, dat men er rustig bij leven kan. Men vergeet dat als men zonder ingebeelde hemel sterft, men toch ook verloren kan gaan en dat dat niet minder erg is. Misschien nog wel erger. Want men heeft dan de weg geweten en niet bewandeld. Voor de zodanigen is toch het ergste te vrezen. Althans als men nog gelooft wat er in de bijbel staat, nl. dat het Tyrus en Sidon verdragelijker zal zijn in de dag des oordeels dan de zodanigen, die de weg hebben geweten en niet bewandeld.

Met het schrijven van deze dingen is misschien wel de knuppel in het hoenderhok geworpen, waar elke kip, ieder op zijn eigen wijze, zit te roesten op zijn stok. (Roesten is een woord voor kippenslaap).

Wat wilt u nu eigenlijk? vraagt mogelijk deze of gene. Ik wil niet links-afzwenken en ook niet rechts-. Maar ik wil recht-door, in het oude spoor. Dat wil zeggen dat de mens voor alle dingen wederom geboren moet worden. En dat is een daad die God zonder de mens, in de mens uitvoert, naar Zijn vrijmachtig welbehagen. Doch dat geeft de mens niet het recht om het nu maar af te wachten of dat God het mogelijk ook nog eens zou willen doen. Want elk mens heeft en houdt zijn verantwoordelijkheid t.o.v. God. Hij moet zich daarom getrouw onder de middelen stellen, die God verordeneerd heeft, en waardoor Hij de mens wederbaren wil. Namelijk, dat is de zuivere verkondiging van Zijn

Woord. Hij moet dat doen in de geest van Psalm 123: Ik hef tot U, Die in de hemel zit, Mijn ogen op en bid; Gelijk een knecht ziet op de hand zijns heren, Om nooddrift te begeren, En 't oog der maagd is op haar vrouw geslagen, Om hulp of gunst te vragen; Zo slaan ook wij het oog op onzen Heer', Tot Hij ook ons genadig zij.....

Daar zullen er ongetwijfeld zijn, die zeggen: Man, hoe kan dat nu? Ik ben blind; ik kan mijn ogen niet opheffen enz. Ik zou de zodanigen willen zeggen: Probeer het dan maar met je "blinde ogen", opdat straks niet tegen u gezegd zal worden: Gij hebt niet gewild! God staat altijd vrij tegenover ons. Wij nooit tegenover God. Wie dat eerlijk wil zien, krijgt werk aan de winkel. Die houdt op met kakelen, eindeloze twistgesprekken voeren. Want hij moet bekeerd worden. Waar deze dingen in alle ernst aanwezig zijn, daar houdt de lust op om naar het vlees te leven, en daar is de lust aanwezig om de Heere te vrezen. Niet om in de hemel te komen; ook niet om uit de hel te blijven. Maar omdat de Heere het zo waardig is. Hij is waard om gediend te worden omdat God God is. Omdat God zo goed is. Dan ben je voor de wereld verloren. Dan kun je daar je vermaak niet meer in vinden. Want je kunt geen twee heren dienen: God en de wereld. Je grootste vijand wordt dan je eigen bestaan. Want dat is en blijft vleselijk. En daarom treft staat geschreven, dat het vlees zich der wet Gods niet onderwerpt. Het kan ook niet, omdat het bedenken van het vlees vijandschap is tegen God.

Als deze dingen meer gevonden werden, zou er minder verdeeldheid zijn. Of het zou moeten wezen over de vraag, wie toch wel de minste is. Dan zou men zich ook niet zo druk maken over de "toeëigening des heils". Als ik het mijzelf toeëigen, dan steel ik het. En als de Heere het doet, die nog nooit gezegd heeft tegen het huis van Jacob: Zoek Mij tevergeefs, dan krijg ik het eerlijk. Het gaat vanzelf, of het gaat helemaal niet. Met andere woorden als het aan mijn kant niet meer kan, dan is alles mogelijk bij God, Die alleen in Zijn eigen werk verheerlijkt wordt.

Als de zaak alleen van des mensen kant bekeken wordt, kan met bezorgdheid worden gevraagd: Waar moet het naar toe met de kerk? Menselijk gesproken, moet ik eerlijk zeggen: Ik weet het niet.

Doch anderzijds zeg ik: Ik geloof een heilige algemene christelijke kerk, dat is die kerk die de Zone Gods uit het ganse menselijke geslacht Zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, in enigheid des waren geloofs, door Zijn Woord en Geest, van het begin der wereld tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt; en dat ik daarvan een levend lidmaat ben en dat ook eeuwiglijk zal blijven. Zie vraag en antwoord 54 Heidelbergse Catechismus.

Gelukkig zijn diegenen die dit met hun ganse hart mogen onderschrijven. Zij zullen eenmaal eeuwig zingen van Gods goedertierenheiden. Zult u, zal jij daar ook bij zijn? Bij God is ruimte genoeg. Al wie Hem aanroept in de nood, Vindt Zijn gunst oneindig groot. Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

MELITE
LEDEN
ADMINISTRATIE
speciaal voor kerken
Gezinskaarten
Automatisch jaaroverzicht
Uitvoer naar WordPerfect
Vraag inlichtingen

ARCHIPEL INFORMATICA bv
Programmatuur voor kerk,
vereniging, en pastorie
Postbus 884
3900 AW Veenendaal
Plesmanstraat 64, tel. 08385-11889

Bemiddeling Kraam- en Gezinszorg Meijer (B.K.G.M.)

Reeds velen maakten gebruik van de bemiddeling voor Kraam- en/of Gezinszorg.

Heeft u Kraam- of Gezinszorg nodig en u bezit geen TV, bel dan gerust.

Tevens starten wij D.V. september 1992 met de nieuwe opleiding voor

Kraam- en/of Gezinsverzorgster

Heb je interesse, dan ben je hartelijk welkom.

**Bemiddeling Kraam-
en Gezinszorg Meijer**

Telefoon 02943 - 1145, mevr. J. Meijer.

Vakantie op Texel

Gezelligheid, rust, activiteit, ontspanning...
U vindt het allemaal op Texel.

Bel ons en reserveer een bungalow of stacaravan voor uw vakantie in eigen sfeer!

vakantieoord
De Verrassing
Oosterend, 02220-18391

Voor AL uw:
boeken - bijbels - CD's
kantoorartikelen
Uw adres:

wij zijn er voor u

BOEKHUIS het KOMPAS
SCHERPENZEEL
Dorpsstraat 164, 03497-4355

FINANCIËLE ADOPTIE

Miljoenen kinderen worden bedreigd door ondervoeding en ziekten. Hun toekomst is uitzichtloos omdat zij niet naar school kunnen. Ook kennen zij de rijke boodschap van het Evangelie niet.

Als u hen steunt, ontvangen zij voedsel, kleding, onderwijs en komen zij bovendien in aanraking met het Evangelie.

**Geef voor hun toekomst!
Help mee en meld u aan
als sponsor!**

IS ER PLAATS AAN UW TAFEL VOOR DIT KIND?

STICHTING
REFORMATORISCHE
HULPAKTIE
WOORD EN DAAD

**WOORD
& DAAD**

Postbus 560
4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830 - 24288
Postbank 30.20.900
ABN 50.98.11.566